INEKO
Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Päť prípadových štúdií o obciach, ktoré majú skúsenosť s ozdravným režimom či nútenou správou

Pracovná verzia štúdie

Matej Tunega, INEKO
31.12.2014

Štúdia vznikla vďaka finančnej podpore, ktorú inštitútu INEKO poskytla nadácia Open Society Foundations v rámci projektu na podporu udržateľnosti verejných financií.

Obsah

1. Úvod 3
2. Bratislava - Devín 4
3. Horná Mičiná 10
4. Zemianska Olča 12
5. Jaklovce 14
6. Tornaľa 17
Použité zdroje 21

1. Úvod

Ozdravný režim a nútená správa obce sú dva samostatné inštitúty hospodárenia, ktoré boli zavedené 1. januára 2001 a od 1. januára 2005 sú legislatívne upravené v § 19 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Povinnosť obce zaviesť ozdravný režim nastáva vtedy, ak celková výška jej záväzkov po lehote splatnosti presiahla 15 % skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka, a ak obec neuhradila niektorý uznaný záväzok do 60 dní odo dňa jeho splatnosti. Tieto skutočnosti je obec povinná oznámiť Ministerstvu financií SR (MF SR) do troch dní od ich zistenia. Následne je starosta obce povinný vypracovať návrh na zavedenie ozdravného režimu a predložiť ho na prerokovanie obecnému zastupiteľstvu. Obsahom tohto návrhu je návrh ozdravného rozpočtu bez členenia na bežný a kapitálový rozpočet, a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov. Počas ozdravného režimu môže obec používať svoje finančné prostriedky len v súlade so schváleným ozdravným rozpočtom a každé použitie finančných prostriedkov obce vopred schvaľuje hlavný kontrolór. Stanovená lehota ozdravného režimu v obci je 90 dní. Ak po uplynutí tejto lehoty obec preukáže zlepšenie výsledkov hospodárenia a zníženie celkových záväzkov, MF SR môže na základe žiadosti obce dať súhlas na predĺženie hospodárenia v ozdravnom režime s určením lehoty nepresahujúcej 90 dní. Proces ozdravného režimu v obci skončí, ak pominuli skutočnosti pre jeho zavedenie.

Ak po skončení hospodárenia v ozdravnom režime trvajú skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona 583/2004 Z. z., starosta alebo hlavný kontrolór je povinný túto skutočnosť oznámiť ministerstvu financií, ktoré je oprávnené rozhodnúť o správnom konaní o zavedení nútenej správy obce. MF SR môže požiadať o doplnenie oznámenia o finančné údaje, účtovné a finančné výkazy a pod., a preverí skutočnosti a dôvody neuhradenia záväzkov. Počas nútenej správy v obci nesmie byť starostovi, poslancom obecného zastupiteľstva, hlavnému kontrolórovi ani ostatným zamestnancom obce vyplatená odmena. Obec je povinná zaviesť v banke osobitný účet nútenej správy, na ktorý prevedie všetky zostatky peňažných prostriedkov vedených na doterajších účtoch, a zároveň na tento účet plynú aj všetky príjmy obce. Okrem týchto obmedzení vyplýva pre obec počas nútenej správy aj povinnosť do 30 dní od doručenia rozhodnutia zostaviť a schváliť krízový rozpočet na obdobie od zavedenia nútenej správy až do konca rozpočtového roka, v ktorom sa zavádza nútená správa. V rovnakej lehote je obec povinná schváliť aj program konsolidácie rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov. Po zavedení nútenej správy je ministerstvom financií vymenovaný nútený správca, ktorý má možnosť nahliadať do všetkých účtovných a iných dokladov a jeho povinnosťou je zistiť stav hospodárenia obce. Nútený režim v obci skončí, ak sa preukáže, že pominuli dôvody na jej trvanie.

Okrem opísaného štandardného procesu existujú aj dva výnimočné prípady, v ktorých je MF SR oprávnené rozhodnúť o zavedení nútenej správy bez predchádzajúceho uplatnenia ozdravného režimu. V prvom prípade ide o situáciu, kedy nastali skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z. a obec nezaviedla ozdravný režim, a druhým prípadom je

situácia, keď po skončení hospodárenia v ozdravnom režime trvajú skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z., a to podľa zistení MF SR, alebo na základe oznámenia starostu, hlavného kontrolóra, audítora, veriteľa obce alebo štátneho orgánu.

Zrejme najznámejšou obcou na Slovensku (a zároveň jedinou mestskou časťou), ktorá má dodnes problém s obrovským dlhom, je Devín. Do nútenej správy sa dostal v roku 2005 a jeho dlh sa v súčasnosti pohybuje na úrovni približne osem miliónov eur, čo s ročným rozpočtom mierne nad 600 tisíc eur zoviera Devín v bezvýchodiskovej situácii. Príkladom menšej obce, ktorá sa relatívne nedávno (od 1. marca 2012) ocitla v nútenej správe, je Horná Mičiná v okrese Banská Bystrica. Štúdia sa zaoberá aj prípadmi obcí Zemianska Olča a Jaklovce, ktoré sa v roku 2011 dostali do nútenej správy, avšak za krátku dobu sa im podarilo z tejto situácie „ozdraviť" a vrátiť správu do vlastných rúk. Úspešným príkladom mesta, ktoré sa dostalo dokonca viackrát do ozdravného režimu a vďaka zavedeným krokom predišlo nútenej správe, je Tornaľa.

2. Bratislava – Devín

Zadlžovanie bratislavskej mestskej časti Devín sa začalo koncom deväťdesiatych rokov, keď sa pod vedením vtedajšieho starostu Jána Novotného začal realizovať projekt obytnej zóny Lomnická prostredníctvom akciovej spoločnosti Devín Holding. Pôvodnou myšlienkou bolo skúpiť pozemky, postaviť na nich radové rodinné domy a následne na ich predaji zarobiť. Keďže na financovanie tohto projektu nepristúpila žiadna banka, rozhodli sa zabezpečiť peniaze formou zmeniek a zapojili tak do projektu samotných občanov. Išlo o tzv. zálohové peniaze na výstavbu inžinierskych sietí a pod., ktoré sa pohybovali vo výške od 200 tisíc Sk až do 1,5 mil. Sk. Medzi rokmi 1997 až 2000 bolo vystavených dokopy 23 zmeniek, ktorých celková hodnota dosiahla 735 mil. Sk, pričom niektoré z nich slúžili len na vyplatenie predošlých. V roku 2001 zostali nevyplatené zmenky za 282 mil. Sk a pozemky zavalili exekúcie.[1]

Po pozastavení rozostavaného projektu obytnej zóny, ktorý začal chátrať, ostalo viacero veriteľov. Možno ich rozdeliť do štyroch skupín: veriteľov ktorí požičali hotovosť, spoločnosti podieľajúce sa na samotnej výstavbe (dodávatelia) vrátane spoločností, ktoré ich pohľadávky prebrali, občania, ktorí zaplatili zálohu za byty a orgány verejnej správy. Podľa prednostky miestneho úradu Devín, Ing. Lenky Satinovej, boli (okrem jednej rodiny) na základe zmluvy medzi mestskou časťou Devín a magistrátom hlavného mesta všetci občania, ktorí zaplatili zálohu a súhlasili s odškodnením, pri ktorom sa zriekli nároku na úrok z omeškania, odškodnení. V oblasti verejnej správy boli veriteľmi ministerstvo financií a ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, ktoré Devínu poskytli dotácie. Tieto však boli využité

1 Zdroje: http://hn.hnonline.sk/ekonomika-a-firmy-117/najvacsi-problem-ma-u-nas-devin-558920, http://youtube.com/watch?v=g1sAzKQtVaE

v rozpore s účelom, na ktorý mali byť využité, a preto ich mestská časť mala vrátiť, aj s pokutou, ktorú dostala za ich neoprávnené využitie. Najväčšími veriteľmi ostali dodávatelia projektu obytnej zóny a následne spoločnosti, ktoré ich pohľadávky prebrali.

Keďže sa tieto zostávajúce dlhy ukázali ako nesplatiteľné a zároveň Devín naplnil predpoklady na zavedenie nútenej správy, vedenie obce požiadalo 21. januára 2005 MF SR o jej zavedenie. Na základe tejto žiadosti vykonala Správa finančnej kontroly (SFK) na podnet MF SR finančnú kontrolu (SFK Bratislava č. III/1030/2005) za účelom preverenia skutočností rozhodujúcich pre zavedenie nútenej správy. Počas tejto kontroly požiadal odbor rozpočtovej regulácie MF SR 22. februára 2005 mestskú časť Devín o doplnenie svojej žiadosti o finančné údaje, ktoré budú oprávňovať MF SR zaviesť nútenú správu. Tieto údaje boli MF SR doručené 12. marca 2005.

Výsledok správy o finančnej kontrole uvádza, že celkové dlhodobé záväzky po lehote splatnosti boli v danom čase 342 090 851 Sk, čo predstavuje 3 380 % skutočných bežných príjmov MČ za rok 2003. Tieto záväzky pozostávali najmä z:

- neuhradených zmeniek a úverov v sume 271 750 000 Sk,
- neuhradených faktúr firmy Doprastav, a.s. Bratislava za stavebné práce z roku 2002 v sume 51 185 074 Sk,
- neuhradených faktúr vystavených akciovou spoločnosťou Devín Holding za inžiniersku činnosť za obdobie rokov 2000 a 2001 v sume 7 068 528 Sk,
- neuhradených faktúr za právne služby – JUDr. Igor Babo fakturované za rok 2011 v sume 512 864 Sk,
- záväzku voči Ing. A. Beljajevovi na základe zmluvy o budúcej zmluve v sume 4 000 000 Sk,
- záväzku voči J&T GLOBAL a.s., Bratislava na základe zmluvy o pôžičke so zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam vo výške 4 000 000 Sk.

Okrem uvedených dlhodobých záväzkov zistila kontrola SFK Bratislava aj krátkodobé záväzky MČ Bratislava – Devín k 31.12.2004 vo výške 884 000 Sk a ďalšie neuhradené záväzky.[2]

Vykonanou kontrolou bolo ďalej zistené, že Devín vykazoval už k 31. decembru 1998 uznané záväzky neuhradené viac ako 60 dní po splatnosti, ktoré presahovali 15 % skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka, čím už vtedy nastali skutočnosti na zavedenie ozdravného režimu. Podľa písomného vyjadrenia starostu obce Jozefa Paczelta vznikli záväzky za volebné obdobie rokov 1997 až 2002, počas ktorého vykonávali svoj mandát predchádzajúce vedenie mestskej časti. Keďže pri prevzatí funkcie starostu od

2 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín (Informácia pre generálneho riaditeľa k zavedeniu nútenej správy v MČ Bratislava – Devín)

decembra 2002 neboli odovzdané žiadne doklady o dovtedajších záväzkoch, tieto záväzky neboli v nasledujúcich rokoch uhrádzané. Až po vykonaní finančnej analýzy za obdobie rokov 1997 až 2002 oznámil nový starosta túto skutočnosť MF SR.[3]

Následne, 8. apríla 2005 vyhlásilo MF SR nad Mestskou časťou Bratislava – Devín nútenú správu a za núteného správcu vymenovalo Ing. Juraja Heribana, ktorému bola priznaná odmena vo výške 21 700 Sk mesačne. Po vyhlásení nútenej správy mala mestská časť zákonom ustanovenú povinnosť schváliť krízový rozpočet v lehote 30 dní od doručenia oznámenia o zavedení nútenej správy. Na mimoriadnom zasadnutí miestneho zastupiteľstva, ktoré sa konalo v rovnaký deň, požadovali poslanci mestskej časti bližšie informácie k finančnej kontrole vykonanej Správou finančnej kontroly (SFK) v Bratislave v dňoch 10.3.2005 až 23.3.2005, nakoľko podľa ich vyjadrenia bolo zodpovedanie otázok zo strany starostu a prednostu neúplné a strohé so zdôvodnením „načo sa vracať do minulosti, čo bolo, čo sa vykonalo alebo nevykonalo, kto čo zapríčinil". Tieto zdôvodnenia podporil aj nútený správca Ing. Heriban a žiadal poslancov, aby sa zaoberali predovšetkým zostavením krízového rozpočtu, a nie zisťovaním príčin nedostatkov a porušenia zákona uvádzaných v správe o výsledkoch kontroly. Dňa 11. apríla 2005 predložili poslanci miestneho zastupiteľstva Ing. Heribanovi požiadavku poskytnúť zistené skutočnosti o stave hospodárenia počas najbližšieho riadneho zasadnutia miestneho zastupiteľstva 15. apríla 2005, čo však podľa vyjadrenia núteného správcu z časového hľadiska nebolo možné splniť. Na základe týchto nejasných vyjadrení sa poslanci obrátili na MF SR so žiadosťou o poskytnutie niekoľkých informácií týkajúcich sa vymedzenia práv a povinností vymenovaného núteného správcu.[4]

Dňa 6. mája 2005 sa uskutočnilo rokovanie, na ktorom miestne zastupiteľstvo neschválilo návrh krízového rozpočtu spracovaný a predložený prednostom miestneho úradu, a to z viacerých dôvodov. Podľa vyjadrenia poslancov nútený správca Ing. Juraj Heriban nespracoval k termínu schvaľovania informáciu o zistenom stave hospodárenia mestskej časti k dátumu zavedenia nútenej správy a nebol ani prijatý program na konsolidáciu hospodárenia obce. Okrem toho poslanci MZ uvádzajú, že podľa nich návrh rozpočtu nespĺňal parametre krízového rozpočtu, čo vyplýva z porovnania rozpočtovaných výdavkov roku 2004 a navrhovaných výdavkov krízového rozpočtu (viď tab. 1).

3 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín (Správa o výsledku následnej finančnej kontroly č. III/1030/2005)

4 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín

Tab. 1: Porovnanie rozpočtov mestskej časti Bratislava – Devín (rozpočet na rok 2004 a krízový rozpočet na rok 2005) v €

	Rozpočet na rok 2004	Krízový rozpočet na rok 2005
Mzdy zamestnancov MČ	2 111 000	2 706 000
Odvody zo mzdy	800 000	932 000
Telefón MÚ	120 000	200 000
Cestovné náhrady	50 000	100 000
Všeobecný materiál	20 000	50 000
Údržba výpočetovej techniky	50 000	120 000
Špeciálne služby	26 000	150 000
Údržba budov	10 000	50 000
Tarifný plán	220 000	544 000
Devínske noviny	0	24 500
Nájom špeciálnych strojov	0	20 000

Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín

Toto tvrdenie podporuje aj správa miestnej kontrolórky Alžbety Kaňovej z 5. mája 2005, podľa ktorej predložený rozpočet nie je krízový, nakoľko nevytvára možnosti splácania ani menších záväzkov a nezavádza takmer žiadne úsporné opatrenia. Z týchto dôvodov takto predložený rozpočet na rok 2005 neodporúča schváliť. Rovnaký záver vyplýva aj z písomného stanoviska predsedu finančnej komisie mestskej časti Ing. Ignáca Koleka k návrhu krízového rozpočtu.[5]

Dňa 15. mája 2005 zverejnil nútený správca ním zostavený krízový rozpočet na rok 2005, ktorý podľa poslancov MZ obsahoval tie isté závažné nedostatky ako nimi neschválený návrh krízového rozpočtu a zároveň bol doplnený o nové výdavkové položky. Z týchto dôvodov podali poslanci miestneho zastupiteľstva 25. mája 2005 na MF SR „Žiadosť o poskytnutie záväzného stanoviska k naplneniu zákonných povinností upravených zákonom č. 583/2004 Z. z.“. Na túto žiadosť reagoval generálny riaditeľ sekcie rozpočtovej politiky MF SR František Palko listom z 6. júna 2005, v ktorom sa vyjadril k jednotlivým pripomienkam poslancov miestneho zastupiteľstva. Mestská časť nesplnila zákonom stanovenú povinnosť, keď neschválila krízový rozpočet zostavený od zavedenia nútenej správy do konca roku 2005. Podľa vyjadrenia F. Palka MF SR na základe uzatvorenej zmluvy o výkone činnosti núteného správcu požiada Ing. Heribana o predloženie správy o zistenom stave hospodárenia a konsolidácie mestskej časti pred prerokovaním dokumentov na zasadnutí miestneho zastupiteľstva, ktoré sa podľa Ing. Heribana malo uskutočniť do 28. 6. 2005.[6]

5 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín (Alžbeta Kaňová – Stanovisko ku krízovému rozpočtu na rok 2005, Ing. Ignác Kolek – Stanovisko k návrhu krízového rozpočtu)

6 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín (Žiadosť o poskytnutie záväzného stanoviska k naplneniu zákonných povinností upravených zákonom č. 583/2004 Z.z. a Stanovisko MF SR (František Palko, generálny riaditeľ sekcie rozpočtovej politiky) k žiadosti MČD o poskytnutie záväzného stanoviska k naplneniu zákonných povinností po zavedení NS)

Rokovanie sa napokon uskutočnilo až 20. marca 2006 na pôde MF SR. Podľa záznamu z rokovania predložil nútený správca MF SR tabuľku „Inventúrny súpis záväzkov“, podľa ktorej sú záväzky po lehote splatnosti v sume viac ako 883 mil. Sk. V rámci otázok a diskusie bol Ing. Heriban upozornený na záväzky voči ministerstvu v sume viac ako 13,4 mil. Sk, ktoré nie sú evidované v účtovníctve a neboli zaplatené žiadne splátky podľa rozhodnutia MF SR. [7]

Informácia MF SR pre generálneho riaditeľa sekcie rozpočtovej politiky o výkone nútenej správy v Devíne z 16. marca 2006 uvádza, že nútený správca priebežne písomne informoval ministerstvo o výkone svojej činnosti v predložených správach. Podľa jeho stanoviska je výkon činnosti nútenej správy v Devíne v patovej situácii, preto okrem iného písomne požiadal MF SR o pomoc pri výkone nútenej správy v tejto mestskej časti. Podľa riaditeľky odboru rozpočtovej regulácie Ing. Aleny Nemcovej nútená správa v MČD nie je v plnej miere funkčná už od jej zavedenia kvôli zásadným rozporom medzi starostom, núteným správcom a miestnym zastupiteľstvom, čoho dôsledkom je neschválený krízový rozpočet na rok 2005 a neschválený program konsolidácie rozpočtového hospodárenia. Celkové záväzky Devína po lehote splatnosti dosiahli k 8. aprílu 2005 úroveň 850 001 795 Sk, pričom pri zavedení nútenej správy SFK uviedla celkové záväzky po lehote splatnosti len v sume 342 090 851 Sk. Vzhľadom na stanovisko núteného správcu a poslancov miestneho zastupiteľstva k možnosti splácania tejto sumy záväzkov bola podľa Odboru rozpočtovej regulácie MF SR nútená správa považovaná za málo efektívnu a spĺňala len ochrannú funkciu pred veriteľmi.

Na základe iniciatívy bývalého starostu Devína J. Paczelta a núteného správcu Ing. Heribana vykonala v roku 2006 SFK Bratislava finančnú kontrolu. Podľa predloženej správy bolo zistené nedodržanie niekoľkých ustanovení tým, že nebol schválený záverečný účet za rok 2005 a tým, že boli vyplatené odmeny poslancovi vo výške 18 810 Sk v období nútenej správy.

Dňa 15. decembra 2006 prevzala miestny úrad nová starostka Ing. Ľubica Kolková, pričom podľa jej tvrdenia bývalý starosta neodovzdal riadne agendu úradu a zároveň samostatne a bez súhlasu zastupiteľstva rozviazal pracovný pomer so šiestimi pracovníkmi z organizačných dôvodov, ktorým bolo s jeho súhlasom a súhlasom núteného správcu vyplatené odstupné. Na základe toho podala starostka žiadosť o urýchlené vyšetrenie spomínaných okolností sprevádzajúcich odovzdávanie úradu.[8]

Podľa Zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je obec v nútenej správe povinná zvyšovať miestne dane. Vzhľadom k tomu, že Devín má záväzky po lehote splatnosti vo výške niekoľkých násobkov bežných príjmov, ani radikálne zvýšenie miestnych daní a

---

7 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín (Záznam z pracovného rokovania medzi núteným správcom a MF SR)

8 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín (Informácia MF SR pre generálneho riaditeľa sekcie rozpočtovej politiky o výkone nútenej správy v MČD)

poplatkov by takmer vôbec nezmenilo udržateľnosť dlhu, ale výrazne by znížilo komfort obyvateľov. Z tohto dôvodu obec zvyšuje miestne dane a poplatky iba v nevyhnutnej miere, a to tak, aby administratívne náklady na tieto zmeny neprevýšili ich finančný prínos.

Z dôvodu nútenej správy nemôže Devín vykonávať akékoľvek rozvojové a investičné aktivity. Až do ukončenia nútenej správy sa nemôže ani uchádzať o čerpanie eurofondov alebo iných rozvojových fondov, môže akurát opravovať existujúce a novo vzniknuté havarijné stavy. Služby ako odvoz odpadu a osvetlenie zabezpečuje magistrát Bratislavy, a teda nie sú nútenou správou nijako ovplyvnené. Služby, ktoré sú v kompetencii mestskej časti Devín, zahŕňajú poskytovanie veľkokapacitných kontajnerov, kontajnerov na bioodpad, starostlivosť o zeleň a zimnú údržbu ciest. Tieto služby obec poskytuje v rozsahu, ktorý jej určuje zákon.

V roku 2013 sa začali do Devína vo väčšom vracať niektoré služby, ako napr. dva kozmetické salóny, predaj ríbezľového vína, kvetinárstvo a pribudli aj kapacity pre umiestnenie detí v materskej škôlke. Prevádzku a vyučovanie v budove školy prevzalo Súkromné bilingválne gymnázium na Českej ulici, čím sa zvýšila kvalita vzdelávania detí. Podľa starostky sa okrem toho podarilo opraviť havarijný stav požiarnej zbrojnice, niektoré cesty a fasády budov v správe mestskej časti.[9]

Hlavným cieľom starostky, ktorá by po voľbách v roku 2014 mala v úrade zotrvať najmenej do roku 2018, je aj v ďalšom období najmä snaha o riešenie dlhu Devína, a možné ukončenie nútenej správy, ktorá je pre neho najväčším ťažidlom. Počas nútenej správy totiž obec nemôže reálne zlepšiť svoju infraštruktúru.

Prvou z možných ciest, ako by bolo možné tento cieľ dosiahnuť je dohoda s veriteľmi, ktorí by museli mestskej časti odpustiť takmer celú výšku svojich pohľadávok. Inak je situácia Devína neriešiteľná, keďže iba ročné úroky prestavujú približne 400 tisíc eur, čo je takmer celý ročný príjem obce (približne 600 tisíc eur). Ak obec zabezpečí svoje základné úlohy, nie je možné, aby dokázala splácať istinu, keďže zďaleka nedokáže priebežne platiť ani úroky v takejto výške. Konsolidačný plán obci ukladá povinnosť splácať 7 tisíc eur ročne, pričom podľa Satinovej je reálne v možnostiach obce splácať 7 – 10 tisíc eur ročne.

Druhou cestou je, ak by sa našiel niekto, kto by bol dlh ochotný prevziať – táto alternatíva sa však javí ako nie veľmi pravdepodobná. Napokon, poslednou možnosťou je prípadná zmena legislatívy, ktorá by dokázala upraviť podobné prípady ako Devín (napr. zavedením možnosti krachu pre samosprávy).

Za dosiaľ najvýznamnejší akt týkajúci sa dlhu Devína považuje p. Kolková podpis vyhlásenia o vzdaní sa pohľadávok medzi mestskou časťou a firmou Kráľova hora v roku 2012, ktorým bola vymazaná časť dlhu. Vzhľadom na nezáujem obchodných reťazcov v obci stále nepribudli potraviny, lekáreň ani drogéria.[10]

---

9 Zdroj: http://www.bakurier.sk/courier/view/lubica-kolkova-v-devine-konecne-pribudaju-aj-sluzby

10 Zdroj: http://bratislava.sme.sk/c/7499443/kolkova-treba-sa-dalej-snazit-aby-devin-uz-nebol-v-nutenej-sprave.html

3. Horná Mičiná

Podľa správy o výsledku kontroly hospodárenia s finančnými prostriedkami a nakladania s majetkom, ktorá bola vykonaná na základe plánu kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za obdobie rokov 2009 a 2010, obec Horná Mičiná v týchto rokoch hospodárila podľa rozpočtov schválených obecným zastupiteľstvom. Tieto rozpočty boli v súlade so zákonom zostavené a schválené ako prebytkové. V roku 2009 obec v niektorých prípadoch prekročila čerpanie výdavkov bez úprav rozpočtu a tým, naopak, v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy už nekonala. Na rok 2010 mala obec vypracovaný programový rozpočet, avšak v tomto roku nevypracovala žiadnu monitorovaciu a hodnotiacu správu plnenia programov obce za príslušný rok.

Tab. 2: Plnenie rozpočtu roku 2009 (v €)

	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	% plnenia
Bežné príjmy	95 885	95 885	101 378	105,7
Bežné výdavky	73 636	73 636	75 751	102,9
Bežný rozpočet (+ prebytok, - schodok)	22 249	22 249	25 627	115,2
Kapitálové príjmy	0	0	272	-
Kapitálové výdavky	16 370	16 370	17 472	106,7
Kapitálový rozpočet (+ prebytok, - schodok)	-16 370	-16 370	-17 200	94,9
Rozpočet spolu (+ prebytok, - schodok)	5 879	5 879	8 427	143,3
Príjmy z finančných operácií	1 348	1 348	1 348	100,0
Výdavky z finančných operácií	5 695	5 695	5 526	97,0
Rozpočet finančných operácií	-4 347	-4 347	-4 178	103,9
Príjmy spolu	97 233	97 223	102 998	105,9
Výdavky spolu	95 701	95 701	98 749	103,2

Tab. 3: Plnenie rozpočtu roku 2010 (v €)

	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	% plnenia
Bežné príjmy	95 885	95 885	85 113	88,7
Bežné výdavky	73 636	73 636	82 649	112,2
Bežný rozpočet (+ prebytok, - schodok)	22 249	22 249	2 463	9,8
Kapitálové príjmy	0	0	119 812	-
Kapitálové výdavky	16 370	16 370	160 841	982,5
Kapitálový rozpočet (+ prebytok, - schodok)	-16 370	-16 370	-41 029	-
Rozpočet spolu (+ prebytok, - schodok)	5 879	5 879	-38 566	-
Príjmy z finančných operácií	1 348	1 348	148 455	11 013,0
Výdavky z finančných operácií	5 695	5 695	104 437	1 883,8
Rozpočet finančných operácií	-4 347	-4 347	44 017	-
Príjmy spolu	97 233	97 223	353 379	363,4
Výdavky spolu	95 701	95 701	347 927	363,6

Stav záväzkov ku koncu roka 2010 bol v sume 201 854 eur, z čoho boli všetky záväzky po lehote splatnosti viac ako 60 dní. Nakoľko tým bola prekročená zákonom stanovená hranica, starosta obce bol povinný vypracovať návrh na zavedenie ozdravného režimu do 15 dní od zistenia, že sa naplnili skutočnosti pre jeho zavedenie, predložiť ho na schválenie OZ a nahlásiť MF SR, čo sa však nestalo. Kontrola ďalej preukázala viaceré nedostatky vo vedení účtovníctva, keď obec nezabezpečila krytie všetkých záväzkov a nezahrnula všetky príjmy pri zostavovaní rozpočtov v kontrolovanom období. V niektorých prípadoch prekročila rozpočet a napriek tomu nevykonávala úpravy rozpočtu. Posledná inventarizácia majetku, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov bola vykonaná v roku 2007. V roku 2010 obec nesprávne zaúčtovala technické zhodnotenie budovy obecného úradu ako samostatného hmotného majetku a taktiež neviedla v evidencii majetku motorové vozidlá. V roku 2009 dostala od štátnej organizácie ako dar traktor nakladač, ktorý odpredala fyzickej osobe. Na základe darovacej zmluvy z mája 2010 bolo ďalej obci darované motorové vozidlo BMW 735 iAL, ktoré obec nepoužívala na určený účel, nehospodárila s ním v prospech rozvoja obce a neviedla ho ani v účtovníctve. Toto vozidlo prevzal v máji 2010 starosta obce. Obec nemala v evidencii ani dve motorové nákladné vozidlá, ktoré zapožičiavala na prepravu dreva pre obyvateľov obce. Z tejto činnosti nebol vykázaný žiadny príjem pre obec, keďže obec za jeho používanie nevystavovala faktúry.[11]

Nezhody medzi starostom a poslancami v otázkach fungovania obce vyvrcholili v januári 2011 zánikom mandátu štyroch z poslancov obecného zastupiteľstva, ktorí odmietli zložiť poslanecký sľub. Dôvodom bola nespokojnosť so zlou finančnou situáciou obce, ktorú pripisovali starostovi p. Vránskemu. Podľa nich boli starostom v rokoch 2008 až 2009 objednané stavebné práce napriek tomu, že neboli finančne kryté a faktúry za tieto práce nezaevidoval a ani neuhradil.[12]

Ozdravný režim bol v obci Horná Mičiná zavedený 28. apríla 2011 a na základe výsledkov jeho plnenia požiadala obec o predĺženie hospodárenia v ozdravnom režime. MF SR tejto žiadosti vyhovelo a obec pokračovala s hospodárením v ozdravnom režime do 24. októbra 2011. Počas trvania ozdravného režimu sa vtedajší starosta Ing. Vránsky vzdal funkcie. Na základe skutočnosti, že ani po predĺžení lehoty ozdravného režimu sa obci nepodarilo hospodáriť tak, aby sa výška záväzkov znížila a naďalej pretrvával stav nesplácania záväzkov, nový starosta Bc. Miloš Klibáni oznámil listom zo dňa 7.11.2011 MF SR, že nastali skutočnosti pre zavedenie nútenej správy. Na základe tejto žiadosti požiadalo MF SR SFK Zvolen o preverenie skutočnosti a dôvodov neuhradenia záväzkov.

V dňoch 12.12.2011 až 19.12.2011 bol vykonaný vládny audit zameraný na preverenie skutočností rozhodujúcich pre zavedenie nútenej správy obce. Podľa SFK predstavovala suma záväzkov viac ako 60 dní po lehote splatnosti 19 487 eur (ku koncu roka 2010) a skutočné bežné príjmy predchádzajúceho rozpočtového roka 101 378 eur. Obec Horná Mičiná tak už ku dňu 31.12.2010 spĺňala podmienky pre zavedenie ozdravného režimu, pretože celková

11 Zdroj: https://www.nku.gov.sk/documents/10157/21308/sprava_horna_micina.pdf

12 Zdroj: http://bbonline.sk/politicka-tragikomedia-v-hornej-micinej/

výška záväzkov po lehote splatnosti dosiahla 19,22 % skutočných bežných príjmov za rok 2009, čím bol prekročený 15% limit a zároveň niektoré uznané záväzky prekročili lehotu splatnosti 60 dní. Nezavedenie ozdravného režimu odôvodnila obec nepreplatením DPH zo štátneho rozpočtu v súvislosti s realizáciou projektu z Programu rozvoja vidieka.

Podľa ďalších výsledkov správy dosiahla výška záväzkov po lehote splatnosti ku 12. decembru 2011 už 181,27 %, keď celková výška týchto záväzkov bola 154 284 eur a skutočné bežné príjmy rozpočtu obce za rok 2010 boli v sume 85 112 eur. Tým boli naplnené skutočnosti, na základe ktorých rozhodlo MF SR o zavedení nútenej správy v obci s účinnosťou od 1. marca 2012. MF SR vymenovalo pre obec Horná Mičiná núteného správcu Ing. Andreu Pavlovičovú. Podľa zmluvy medzi MF SR a núteným správcom o výkone činnosti bola odmena pre núteného správcu určená vo výške 300 € mesačne.[13]

Obec sa už aktuálne ku koncu roka 2014 nenachádza v nútenej správe ani ozdravnom režime, keďže sa jej podarilo dohodnúť sa s veriteľmi na splátkovom kalendári. Celý dlh by sa malo podariť splatiť do roku 2023. [14]

4. Zemianska Olča

V obci Zemianska Olča bol v čase od 28.7.2009 do 20.10.2009 na podnet poslancov obecného zastupiteľstva a hlavného kontrolóra obce vykonaný SFK Bratislava vládny audit zameraný na hospodárenie s finančnými prostriedkami poskytnutými obci zo štátneho rozpočtu a ich zúčtovanie za roky 2004 až 2008. Podľa zistení z vládneho auditu bola jednou z najzávažnejších porušení finančnej disciplíny skutočnosť, že obec použila verejné prostriedky v rozpore s určeným účelom, a preto jej vyplynula povinnosť tieto prostriedky spolu s penále vrátiť. Na základe ústavného zákona o ochrane verejného záujmu poslanci obce vydali rozhodnutie, podľa ktorého starosta obce Zemianska Olča stratil mandát. Zástupkyňa starostu 12. novembra 2010 oznámila MF SR, že v obci nastali skutočnosti potrebné pre zavedenie ozdravného režimu, keď záväzky po lehote splatnosti predstavovali 16,42 % skutočných bežných príjmov roku 2009. Vzhľadom na to, že ani napriek týmto skutočnostiam ozdravný režim v obci zavedený nebol, bol na podnet sekcie auditu a kontroly MF SR vykonaný vládny audit v obci. Správa o jeho výsledku, ktorá bola MF SR doručená 1. februára 2011, potvrdila, že podiel celkových záväzkov po lehote splatnosti k 30. novembru 2010 na skutočných bežných príjmoch obce prekročil zákonom povolený limit, avšak obec napriek tomu nezaviedla ozdravný režim, čo audítorská skupina vyhodnotila ako nedostatok

13 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v obci Horná Mičiná (Rozhodnutie MF SR o zavedení NS“, 9-10 – „Správa finančnej kontroly Zvolen)

14 obec Horná Mičiná

s vysokou závažnosťou. Celková výška týchto záväzkov bola v sume 213 779,40 eur a skutočné bežné príjmy rozpočtu obce za rok 2009 boli v sume 1 275 743 eur. Okrem toho vykazovala obec k tomuto dátumu spolu 199 záväzkov viac ako 60 dní po lehote splatnosti.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a výsledky preverenia Správou finančnej kontroly Bratislava boli naplnené zákonné predpoklady pre zavedenie nútenej správy v obci Zemianska Olča, preto MF SR rozhodlo o jej zavedení s účinnosťou od 28. marca 2011. Za núteného správcu bola vymenovaná Ing. Jana Tomšíková, odmena za vykonávanie činnosti bola dohodnutá na 1 350 eur mesačne.[15]

Podľa obvodného úradu v Komárne sa starosta obce Ladislav Komjáti dopustil 57 priestupkov v celkovej sume asi 60 tisíc eur. Pokutu udelil obvodný úrad za to, že starosta odmietol poslancom poskytovať informácie o rozpočte. Podľa vyjadrenia vedúceho odboru všeobecnej vnútornej správy Michala Servanského starosta tieto pokuty odmietol platiť. Nepomohlo ani následné vymáhanie exekútorom, ktorý nariadil starostovi zrážky zo mzdy, no starosta sa naďalej úspešne trestu vyhýbal. Trestné oznámenie poslancov sa skončilo rovnako neúspechom, nakoľko podľa vyšetrovateľa nebol spáchaný trestný čin. Okrem spomínaných priestupkov bol p. Komjáti v decembri 2009 obvinený aj zo subvenčného podvodu, kedy bez vedomia poslancov požiadal o dotáciu na opravu školy. Ministerstvo výstavby príspevok vyše 560-tisíc eur Zemianskej Olči zastavilo a Generálna prokuratúra uznesenie o vznesení obvinenia zrušila. Nakoľko p. Komjáti ani nezvolával zastupiteľstvá, obec nemala od roku 2007 do roku 2010 rozpočet schválený obecným zastupiteľstvom.

Napriek uvedeným skutočnostiam a hospodáreniu, ktoré priviedlo obec do nútenej správy, bol v roku 2010 vo voľbách zvolený za starostu opäť Ladislav Komjáti. Ku koncu februára 2011 dlhovala obec Sociálnej poisťovni už 72 tisíc eur. Okrem toho vzrástol dlh aj za elektrickú energiu, kvôli čomu bola obec na týždeň odstavená od verejného osvetlenia. Kríza sa dotkla aj miestnej školy, ktorá podľa vyjadrenia riaditeľky Gabriely Földešovej za marec nedostala žiadne peniaze a výplaty museli uhrádzať až z aprílových príjmov. Starosta obce sa k tejto situácii odmietal vyjadriť, na telefonáty ani SMS správy novinárov nereagoval.[16]

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a kvôli uprednostňovaniu svojich osobných záujmov pred záujmami verejnými stratil starosta Komjáti svoj mandát po tom, ako bol odsúdený na tri roky podmienečne za neodvádzanie daní a odvodov. Podľa žaloby starosta strhával zamestnancom obecného úradu odvody, ktoré však už ďalej neposielal Sociálnej poisťovni. Vedenie obce prevzal do najbližších volieb zástupca starostu Ľudovít Szép. V nasledujúcich mesiacoch boli v obci zavedené opatrenia na zlepšenie hospodárstva, čo sa dotklo aj samotných obyvateľov tým, že obec bola nútená zvýšiť pre nich dane, pričom niektoré poplatky mali byť vyššie až o 50 %.[17]

---

15 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v obci Zemianska Olča (Rozhodnutie MF SR o zavedení nútenej správy v obci Zemianska Olča)

16 Zdroje: http://novezamky.sme.sk/c/5516612/na-starostu-je-kratky-aj-exekutor.html, http://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/210729-zemiansku-olcu-prevzal-nuteny-spravca/

17 Zdroj: http://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/211272-starosta-kratil-dane-stratil-mandat/

Dňa 19. apríla 2012 podala obec na MF SR žiadosť o zrušenie nútenej správy, ktorú odôvodnila nasledujúcimi skutočnosťami:

- celková výška záväzkov po lehote splatnosti bola k 31.3.2012 156 819 eur, čo predstavovalo 12,2 % bežných príjmov za rok 2011,
- všetky neuhradené záväzky z roku 2010 a z januára až marca 2011 voči Sociálnej poisťovni a zdravotným poisťovniam ako aj daňovému úradu boli vyrovnané k 31. januáru 2012 a aktuálne záväzky voči uvedeným inštitúciám sú uhrádzané v lehote splatnosti,
- so všetkými veriteľmi obce, voči ktorým sú evidované záväzky, boli dohodnuté splátkové kalendáre a tie sa priebežne uhrádzajú podľa dohodnutej lehoty splatnosti.

Podmienky na zrušenie nútenej správy boli prerokované na MF SR 27. apríla 2012 za účasti zastupujúceho starostu obce Zemianska Olča Ľudovíta Szépa a nútenej správkyne Ing. Jany Tomšíkovej. Vzhľadom na potvrdenie uvedených skutočností pominuli dôvody na trvanie nútenej správy, preto MF SR žiadosti obce vyhovelo a k 30. aprílu 2012 zrušilo nútenú správu. K rovnakému dátumu bol odvolaný aj nútený správca a obec prevzala vedenie do vlastných rúk.[18]

5. Jaklovce

Jaklovce sa dostali do krízového stavu v roku 2011 kvôli neefektívnemu hospodáreniu v uplynulých rokoch za úradovania starostu Mariána Burkuša. V priemyselnom parku v Jaklovciach pracovalo vtedy 140 ľudí, ide o areál, na ktorého výkup a spolufinancovanie si obec zobrala pôžičku 8,5 milióna Sk. Krízový moment nastal, keď jednu z hál zachvátil požiar a na jej opravu si obec musela požičať ďalšie prostriedky, nakoľko objekt nebol poistený. Podnikateľ, ktorý halu po požiari opravil, predal svoju pohľadávku voči obci banke a Jaklovčanom vznikol ďalší dlh vo výške 540 tisíc €. Kvôli týmto postupom sa obec dostala do závažných finančných problémov.

Bývalý starosta z rokov 2010 až 2014, Pavol Kuspan, v tejto súvislosti uviedol, že významným faktorom bol aj príliš optimistický odhad toho, aké splátky za úver dokáže obec priebežne splácať aj vzhľadom k ostatným záväzkom. Keďže boli splátky nastavené príliš vysoko, veľmi rýchlo došlo k problémom s likviditou a obec nedokázala úvery splácať.

18 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v obci Zemianska Olča (Návrh na zrušenie nútenej správy obce Zemianska Olča)

Okrem toho vznikli obci v minulosti ďalšie problémy, keď si objednala opravu miestnej školy, ciest, výstavbu čistiarne odpadových vôd a projektovú dokumentáciu na opravu miestneho kaštieľa, na čo však napokon nemala peniaze.[19]

Dňa 3. mája 2011 požiadala obec Jaklovce MF SR o zavedenie nútenej správy v obci. V čase podania návrhu boli všetky záväzky obce viac ako 60 dní po lehote splatnosti a na dve pohľadávky prebiehal výkon exekúcie. Vzhľadom na blokáciu účtov nemohla obec do výšky zablokovanej sumy s účtami disponovať a zároveň mala zakázané disponovať s celým majetkom, ktorý podliehal exekúcii. Na základe tejto žiadosti obce bol vykonaný vládny audit na zistenie skutočností rozhodujúcich pre zavedenie nútenej správy. Správa vypracovaná 17. júna 2011 uvádza, že podiel záväzkov po lehote splatnosti k 31. máju 2011 v pomere k bežným príjmom predchádzajúceho rozpočtového roka bol 97,41 %, čím bola vysoko prekročená zákonom povolená hranica. Podľa vyjadrenia starostu ozdravný režim v obci nebol zavedený preto, lebo vzhľadom na výšku záväzkov obce by nemal reálny efekt na zlepšenie hospodárenia obce a ani po jeho predĺžení by obec nebola schopná znížiť stav záväzkov pod zákonom stanovenú hranicu. Na základe uvedených skutočností a výsledkov preverenia SFK Košice rozhodlo MF SR o zavedení nútenej správy v obci Jaklovce s účinnosťou od 12. augusta 2011. Za núteného správcu vymenovalo JUDr. Marcela Jurka, PhD. a odmenu za výkon funkcie určilo vo výške 760 € mesačne.[20]

Vzhľadom na exekúcie, ktoré prebiehali v Jaklovciach v septembri 2011, bola obec v omeškaní s platením miezd, daní, odvodov, dodávateľských faktúr a pod., kde okrem existujúcich záväzkov vznikli aj ďalšie záväzky vo výške približne 50 tisíc eur, najmä za energie a odvoz odpadu. Podľa vyjadrenia núteného správcu boli tieto záväzky až na drobné výnimky do konca roka 2011 vyrovnané a hospodárenie v obci bolo v septembri 2012 bezproblémové. Obec bola v tomto čase schopná uhrádzať nielen svoje bežné záväzky, ale čiastočne aj záväzky, ktoré zapríčinili zavedenie nútenej správy.

Napriek nútenej správe, v ktorej sa obec dočasne nachádzala, nedošlo k zhoršeniu kvality, obmedzeniu alebo zrušeniu verejných služieb. Najproblematickejšie obdobie bolo podľa p. Kuspana od prvej exekúcie po zavedenie nútenej správy, keď obec nemala prostriedky na včasné platby za verejné služby (napríklad osvetlenie a odvoz odpadu) a spoločnosti, ktoré tieto služby poskytovali, nemali garanciu, že ich faktúry budú zaplatené. Napriek troj- až štvormesačnému omeškaniu s platbami sa obci s poskytovateľmi týchto služieb podarilo dohodnúť, a po zavedení nútenej správy, keď exekútor nemohol disponovať s účtami obce, začala obec splácať faktúry načas.

V roku 2012 obec zvýšila dane selektívne len na niektoré druhy pozemkov – povinnosť zvýšiť dane jej vyplynula zo zákona (vzhľadom na to, že sa nachádzala v nútenej správe). Vedenie obce sa však nesnažilo ísť cestou maximalizovania daní a poplatkov so snahou, aby si takto výrazne pomohli pri riešení nahromadených problémov obce. Príjmy z miestnych

19 Zdroj: http://spisskanovaves.korzar.sme.sk/c/5936943/jaklovciam-hrozi-nutena-sprava.html

20 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v obci Jaklovce (Rozhodnutie MF SR o zavedení nútenej správy)

daní a poplatkov sú totiž v zanedbateľnej výške oproti záväzkom, ktoré obec v danom čase mala. Keďže situáciu bolo i tak potrebné riešiť inak, padlo rozhodnutie nezvyšovať dane či poplatky spôsobom, ktorý by výrazne pocítili obyvatelia obce. Ročná daň za psa sa zvýšila na 5 eur, daň zo stavieb na bývanie bola stanovená na 0,058 eur za meter štvorcový a poplatok za odpad sa zvýšil o jedno euro. Pre obecný rozpočet to znamenalo príjem na úrovni približne 3 500 eur za rok.[21]

Podľa Jurka došlo k výraznému zníženiu splatných a nesplatných záväzkov obce najmä v dôsledku úhrad zo svojich bežných aj kapitálových príjmov a v dôsledku výrazného šetrenia. Zníženie celkového dlhu obce od roku 2010 považuje za značné a hoci obec v roku 2012 stále prekračovala zákonom povolený percentuálny limit nesplatených záväzkov, jej hospodárenie v tom období označil za stabilizované. Vzhľadom na veľmi vysokú výšku nesplatených záväzkov predpoklad ich splatenia odhadol na približne 10 až 12 rokov, pričom nevylúčil aj možnosť potreby opakovaného zavedenia nútenej správy, avšak súčasný stav k 12.9.2012 označil za taký, ktorý si nútenú správu nevyžaduje. Podľa jeho tvrdenia proti obci v tom čase nebolo vedené žiadne exekučné konanie, dvaja veritelia s najvyššími pohľadávkami mali tieto pohľadávky zabezpečené záložným právom, s ďalším veriteľom bol uzatvorený splátkový kalendár, ďalší veriteľ nemal na svoju pohľadávku exekučný titul a poslednému veriteľovi, ktorý mal exekučný titul na sumu 62 300 eur, bolo splatených v roku 2012 25 tisíc eur, takže exekúcia pre neho vtedy nemala význam, keďže obec jeho pohľadávku uhrádzala. Z uvedených dôvodov odporučil zrušenie nútenej správy v obci.[22]

Dňa 6. novembra 2012 sa konalo zasadnutie obecného zastupiteľstva v Jaklovciach, na ktorom starosta obce oznámil, že spolu s núteným správcom bola 12. septembra 2012 na MF SR podaná žiadosť o zrušenie nútenej správy. Následne, 10. októbra 2012 požiadalo MF SR v nadväznosti na túto žiadosť o doplňujúce údaje, a to podrobný rozpis záväzkov po lehote splatnosti vo vtedajšej výške 668 460,29 eur, zoznam veriteľov, s ktorými bol podpísaný splátkový kalendár a tých, ktorých pohľadávky sú zabezpečené záložným právom, zoznam prípadných exekúcií vedených voči obci a prehľad vývoja znižovania záväzkov po lehote splatnosti od zavedenia nútenej správy. Podľa predložených údajov obcou Jaklovce obec vykazovala k 15. decembru 2012 záväzky po lehote splatnosti v sume 225 978,78 eur a skutočné bežné príjmy rozpočtu obce predchádzajúceho rozpočtového roka v sume 841 764 eur, čo predstavuje podiel 26,58 %. Od zavedenia nútenej správy dokázala obec znížiť stav záväzkov po lehote splatnosti o sumu 535 751,62 eur (približne 70 % pôvodnej výšky) a postupne spláca svoje záväzky voči veriteľom. MF SR vyhodnotilo hospodárenie obce ako stabilizované a nútenú správu zrušilo k 31. decembru 2012.[23] Podľa vyjadrenia P. Kuspana bude obec svoje záväzky na základe dohodnutého splátkového kalendára splácať do roku 2023, pričom výška splátok je nastavená tak, že by obec nemala mať v budúcnosti problém s ich splácaním.

---

21 Zdroj: http://spisskanovaves.korzar.sme.sk/c/6315186/jaklovcanom-pre-nutenu-spravu-zdvihli-dane.html

22 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v obci Jaklovce (Žiadosť o zrušenie nútenej správy)

23 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v obci Jaklovce (Rozhodnutie MF SR o zrušení nútenej správy v obci)

6. Tornaľa

Špecifickým prípadom je mesto Tornaľa, ktoré sa vďaka včasným opatreniam v ozdravnom režime doposiaľ nikdy nedostalo až pod nútenú správu, avšak v ozdravnom režime sa nachádzalo v minulosti už trikrát, a to v relatívne krátkom období medzi rokmi 2008 a 2011. Problémy mesta sa podľa hlavnej kontrolórky Ing. Eriky Győrfiovej začali už v roku 2005, kedy bolo na primátora podaných viacero trestných oznámení, čo ho napokon priviedlo až do väzby. Od tohto roku sa mesto začalo zadlžovať vysokými úvermi a do roku 2008 sa celkový dlh voči dodávateľom vyšplhal na viac ako 30 mil. Sk, čo ho priviedlo k zavedeniu ozdravného režimu s účinnosťou od 26. júna 2008. Nasledovali prvé opatrenia ako zníženie platu primátorovi Ladislavovi Dubovskému z pôvodných 104 tisíc Sk na 54 tisíc Sk či odvolanie viceprimátora. Podľa správy vtedajšieho hlavného kontrolóra mesta JUDr. Mikuláša Cmoríka vypracovanej 21. januára 2009, mesto Tornaľa plnením ozdravného režimu v roku 2008 dosiahlo zlepšenie výsledku hospodárenia a zníženie celkových záväzkov po lehote splatnosti viac ako 60 dní po lehote splatnosti. Záväzky po lehote splatnosti znížilo pod 15 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, konkrétne z pôvodných 33 780 656 Sk na 11 562 874 Sk ku koncu roka 2008. Navrhnutý ozdravný režim v tomto období pozostával z úsporných opatrení, zo zintenzívnenia vymáhania pohľadávok, ktoré dosiahli k 31. decembru 2008 sumu 19 014 142 Sk a z napĺňania príjmov predajom majetku mesta. Predajom niektorých nehnuteľností získalo mesto počas hospodárenia v ozdravnom režime 15 550 000 Sk, ktoré boli v príjmovej časti rozpočtu na rok 2008 vyčíslené v kapitálových príjmoch.[24]

Vzhľadom na uvedené skutočnosti požiadalo 30. januára 2009 mesto Tornaľa MF SR o ukončenie hospodárenia v ozdravnom režime. Žiadosti bolo na základe dosiahnutých výsledkov podľa stanoviska hlavného kontrolóra vyhovené a ozdravný režim bol ukončený. Mesto však nevydržalo „ozdravené“ ani jeden rok a k 30.9.2009 vzrástli záväzky po lehote splatnosti na 802 648,15 eur, záväzky 60 dní po lehote splatnosti dosiahli hodnotu 591 263,51 eur, čím bol opäť prekročený zákonom povolený 15% limit. Na základe týchto skutočností oznámil primátor mesta Mgr. Ladislav Dubovský MF SR zavedenie ozdravného režimu v Meste Tornaľa dňom 20.11.2009. V ozdravnom režime hospodárilo mesto aj po jeho predĺžení, a to napokon až do 18. marca 2010.[25]

Opäť ani nie po roku sa mesto Tornaľa kvôli neefektívnemu hospodáreniu ocitlo v krízovej situácii znova, keď celková výška záväzkov po lehote splatnosti dosiahla k 1. septembru 2010 až 23,3 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a v

24 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v meste Tornaľa (Stanovisko hlavného kontrolóra Mesta Tornaľa k plneniu ozdravného rozpočtu)

25 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v meste Tornaľa (Žiadosť mesta Tornaľa o súhlas na ukončenie hospodárenia v ozdravnom režime a Žiadosť o predloženie dokladov – zaslanie)

obci bol k tomuto dátumu zavedený v poradí tretí ozdravný režim. Po 90 dňoch trvania predĺženého ozdravného režimu sa celková výška týchto záväzkov znížila na 12,3 % a aj tretí, doposiaľ posledný ozdravný režim bol k 28.2.2011 ukončený.[26]

Tab. 4: – Vývoj výšky záväzkov za roky 2003 až 2011

Rok	Záväzky celkom	Z toho záväzky voči dodávateľom
2003	416 118	0
2004	338 279	9 858
2005	707 395	30 837
2006	294 164	200 657
2007	724 623	622 352
2008	449 146	402 896
2009	939 010	838 970
2010	1 453 649	1 248 981
2011	1 097 808	963 172

Zdroj: mesto Tornaľa

Podľa vyjadrenia súčasnej hlavnej kontrolórky mesta Ing. Eriky Győrfiovej boli vo výkazoch za roky 2010 až 2012 údaje predkladané MF SR ohľadne záväzkov po lehote splatnosti v nulovej výške, pričom mesto bolo v ozdravnom režime, čo nezodpovedalo skutočnosti a tento údaj nebol v účtovníctve vôbec vykazovaný. Ukázalo sa, že v podkladoch na štatistické zisťovanie boli uvedené nepravdivé údaje, ktoré nekorešpondujú s údajmi z účtovníctva. Na základe zistení p. Győrfiovej bola vykonaná náprava a záväzky po lehote splatnosti začali byť uvádzané správne.

V nasledujúcich rokoch mal vývoj percentuálnej výšky záväzkov po lehote splatnosti ku skutočným bežným príjmom mesta v predchádzajúcemu roku klesajúcu tendenciu. Ku koncu roka 2010 predstavoval tento podiel 20,72 % a o rok neskôr bol takmer o polovicu nižší, konkrétne 11,72 %. Klesajúci trend pokračuje až dodnes, pričom k 31.10.2014 sa mestu podarilo znížiť svoje záväzky po lehote splatnosti na sumu 2 521 € a dostať sa na úroveň 0,05 %, čo hlavná kontrolórka hodnotí ako mimoriadne pozitívny vývoj.

26 Zdroj: MF SR, záznamy o nútenej správe v meste Tornaľa (Ukončenie hospodárenia v ozdravnom režime – odpoveď)

Tab. 5: – Prehľad vývoja záväzkov a dlhu mesta za roky 2010 až 2014 (za rok 2014 je dostupný iba stav ku koncu októbra)

Rok	Záväzky celkom (FIN 6-04) (v €)	Bankové úvery (v €)	Záväzky z dodávateľ. faktúr (v €)	Záväzky po lehote splatnosti (v €)	Záväzky po lehote splatnosti z BP p.r.r. (v %)	Celkový dlh (v %)
2010	3 951 914	2 498 264	1 451 895	910 520	20,72	56,86
2011	4 204 482	3 106 674	963 171	510 090	11,72	57,48
2012	3 784 377	2 650 946	989 218	204 725	4,35	55,05
2013	2 968 340	2 635 141	176 339	20 358	0,42	53,29
31.10.2014	3 275 625	2 653 973	448 805	2 521	0,05	47,39

Zdroj: mesto Tornaľa

Celkovo od roku 2006 mesto predalo postupne počas komplikovaného obdobia troch hospodárení v ozdravnom režime veľkú časť svojich majetkov, čo malo vplyv aj na kvalitu služieb občanom. Okrem dvoch materských škôl bola predaná aj hlavná budova Domu služieb, ktorá sa ocitla v rukách súkromníka, čo prinieslo zvýšenie prenájmu za priestory a tým pádom viedlo k zrušeniu niektorých služieb. Poplatky a dane vzrástli len mierne.

Je ale zrejmé, že úverová zaťaženosť mesta je ešte stále relatívne vysoká (napriek tomu, že pomaly klesá) – je na úrovni tesne pod 50 %. Maximálna úroveň dlhu povolená zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je 60 %, avšak na základe novelizovaného znenia § 17 zákona č.583/2004 Z.z., už pri dosiahnutí úrovne 50 % vzniká starostovi obce povinnosť predložiť obecnému zastupiteľstvu informáciu s návrhom opatrení do 15 dní od zistenia tejto skutočnosti a do 7 dní od predloženia tejto informácie zastupiteľstvu túto skutočnosť oznámiť písomne ministerstvu financií. Obecnému zastupiteľstvu zase vzniká povinnosť do 15 dní od predloženia informácie to prerokovať.

V nadväznosti na vyššie uvedené zákonné povinnosti a výšku úverovej zaťaženosti mesta, ktorá je takmer na úrovni 50 % a je z tohto pohľadu v rizikovom pásme, je nevyhnutné pokračovať v znižovaní úverovej zaťaženosti systematicky a dôsledne pri zohľadnení reálnych príjmov mesta. Je dôležité okrem splácania úveru zamerať sa na využívanie všetkých možností intenzívneho zvyšovania bežných príjmov, ktoré sú z pohľadu vyčíslenia dlhu mesta smerodajné.

Podľa vyjadrenia p. Győrfiovej má mesto z dôvodu vysokej úverovej zaťaženosti a nízkej likvidity minimálny manévrovací priestor pri strategických rozhodnutiach pri účasti mesta vo väčších a finančne náročných projektoch, čím je obyvateľstvo mesta istým spôsobom znevýhodnené oproti iným obciam a mestám. Mesto nevie využívať európske fondy v takej miere ako iné nezadlžené obce a mestá, lebo nemá dostatok vlastných zdrojov a možnosť prijatia úveru je limitovaná. Dodáva, že sa prejavujú následky zlých a nerozvážnych rozhodnutí z minulosti súvisiacich so zadlžením mesta, ktoré brzdia a ovplyvňujú rozvoj mesta v súčasnosti.

Aj v prípade mesta Tornaľa sa ukazuje význam ďalšieho zlepšovania legislatívy, ktorá v prípade dobrého nastavenia môže prispieť ku skoršiemu odhaleniu blížiacich sa problémov. Jednou z pozitívnych noviniek je napr. povinnosť hlavného kontrolóra sledovať počas rozpočtového roka stav a vývoj dlhu, pričom už pri dosiahnutí hranice celkového dlhu na úrovni 50 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka je povinný bezodkladne oznámiť túto skutočnosť ministerstvu financií (toto opatrenie nadobudne účinnosť 1. januára 2015).

Použité zdroje

1. Ministerstvo financií Slovenskej republiky, záznamy o nútenej správe v mestskej časti Bratislava – Devín
2. Ministerstvo financií Slovenskej republiky, záznamy o nútenej správe v obci Horná Mičiná
3. Ministerstvo financií Slovenskej republiky, záznamy o nútenej správe v obci Jaklovce
4. Ministerstvo financií Slovenskej republiky, záznamy o nútenej správe v meste Tornaľa
5. Ministerstvo financií Slovenskej republiky, záznamy o nútenej správe v obci Zemianska Olča
6. Najvyšší kontrolný úrad
7. www.bakurier.sk
8. www.bbonline.sk
9. www.hnonline.sk
10. www.pravda.sk
11. www.sme.sk